

SXEDIO.22B

17.7.1896: Ο ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΦΑΛΑΓΓΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΤΑΒΕΙ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΕΙ. ΩΣΤΟΣΟ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΜΕΤΑΒΑΙΝΟΥΝ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΚΥΠΡΙΟΙ ΚΑΙ ΜΑΧΟΝΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Πέραν των εράνων που είχαν αρχίσει να συγκεντρώνονται παγκύπρια για ενίσχυση των Κρητών οι Κύπριοι βλέποντες το ταυτόσημο του αγώνα τους για Ένωση με την Ελλάδα με εκείνο των Κρητών, σχημάτισαν Κυπριακή Φάλαγγα που θα πήγαινε στην Κρήτη για να πολεμήσει.

Η ενέργεια όμως αυτή των Κρητών προδόθηκε ή ήλθε σε γνώση της τοπικής Κυβέρνησης και ο Αρμοστής επικαλούμενος ουδετερότητα της Κύπρου απαγόρευσε την αναχώρηση της.

Ανέφερε ο Αρμοστής με διάταγμά του που δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Κύπρου στις **12 Ιουλίου 1896:**

Επειδή διά του περί Ουδετερότητος της Κύπρου διατάγματος εν Συμβουλίω το **1881** ο Μ. Αρμοστής εξουσιοδοτεί όπως διά γενικού διατάγματος κοινοποιουμένου εν τη επισήμω εφημερίδι απαγορεύη την διά την υπηρεσίαν Κράτους τινός στρατολογίαν ή επιβάλλη επί της στρατολογίας ταύτης οίον αν νομίση πρέποντα όρον, και επειδή πρέπει να ληφθή πρόνοια προς κανονισμόν της διαγωγής των κατοίκων της Κύπρου και των λοιπών εν αυτή διαμενόντων προσώπων, διαρκουσών των παρουσών εν Κρήτη ταραχών, διά ταύτα νυν, κατ' ακολουθίαν των εξουσιών ας επί τούτω περιβέβληται υπό του ειρημένου περί ουδετερότητος διατάγματος, εν συμβουλίω, ο Μ. Αρμοστής ευδοκεί να διατάξη και δη ώδε διατάσσεται ίνα από της εν τη επισήμω Εφημερίδι δημοσιεύσεως του παρόντος διατάγματος και εφεξής ουδείς συλλέγη ή αποπειράται να συλλέξη στρατιώτας εντός της νήσου Κύπρου, υπό οίουσδήποτε όρους επί τω σκοπώ του να βοηθήση τους επαναστάτας Κρήτας.

Και ο Μ. Αρμοστής διά της παρούσης ειδοποιεί πάντας εις ους αύτη αφορά ότι πας όστις μετά την δημοσίευσιν του παρόντος διατάγματος παραπέιση ή αποπειραθή να παραπέιση οιονδήποτε όπως συμφωνήση να αναδεχθή ή όπως μεταβή εις μέρος τι επί τω σκοπώ του να λάβη αξίωμα τι ή υπούργημα εν τη υπηρεσία των ειρημένων επαναστατών ή εν γνώσει βοηθή εις την κατάταξιν οιουδήποτε ούτω παραπεισθέντος προσώπου αποστέλλων αυτό ή μεταφέρων αυτό ή προκαταβάλλων χρήματα ή βοηθή καθ' οιονδήτινα τρόπον, θα υπόκειται εις πρόστιμον και φυλάκισιν ή εις την ετέραν των ποινών τούτων κατά το δοκούν τω δικαστηρίω.

Εδόθη εν Τροόδει Κύπρου, σήμεραν την έκτην Ιουλίου **1896** φέρον την τε υπογραφήν και επίσημον σφραγίδα του μεγάλου Αρμοστού.

Κατ' εντολήν της Α. Εξοχότητος.

Α.Μ. Ασμουρ

Με την απαγόρευση η εφημερίδα της Λεμεσού "Σάλπιγξ" αποκάλυψε ότι στις **17** Ιουλίου **1896** ότι στη Φάλαγγα που θα πήγαινε στην Κρήτη είχαν δηλώσει συμμετοχή **200-300** Κύπριοι:

"Το λέγομεν με πολλήν υπερηφάνειαν, υπερηφάνειαν την οποίαν αισθάνεται κάθε Ελλην, όταν βλέπη ότι αντίκτυπος των πασχόντων υπέρ της ελευθερίας αδελφών είναι οι ζωηροί παλμοί, οι ταράττιοντες τα στήθη των συμπατριωτών του. Και τοιούτον αντίκτυπον των κατά της τυραννίας κρατούντων όπλων των αδελφών Κρητών, ησθάνθημεν και ημείς οι Κύπριοι και ο αχός του υπέρ της ελευθερίας χυνομένου αίματος των ήναψε το ιδικόν μας αδελφικόν αίμα και αψηφίσαντες ζωήν και γονείς, συγγενείς και φίλους ήμεθα έτοιμοι να πετάξωμεν εις την ηρωϊκήν Κρήτην να πέσωμεν μετ' αυτών αγωνιζόμενοι κατά της δουλείας και μαχόμενοι υπέρ της ελευθερίας των, υπέρ της ελευθερίας αδελφών, υπέρ ελευθερίας όλων.

Προς τι να το κρύψωμεν. Δεν παροτρύνομεν διά να θεωρηθώμεν ως αντιβαίνοντες την περί ουδετερότητας σήμβασιν.

Απλώς ως χρονογράφοι αναφέρομεν το πράγμα

ότι εσχηματίσθη Κυπριακή Φάλαγξ να δράμη εις βοήθειαν των Κρητών, αλλ' ότι το πρόγραμμα επροδόθη εις την Κυβέρνησιν και είτε συνεπεία της προδοσίας εκείνης, είτε και άνευ αυτής μαθούσα το πράγμα η Κυβέρνησις, εδημοσίευσε την αγγελίαν εκείνην, δι' ης κατά την μνησθείσαν σύμβασιν απαγορεύεται εις τους Κυπρίους να λαμβάνωσι μέρος εν στάσει τινι ή πολέμω κατά τινος κράτους και ούτως εματαιώθη το πράγμα.

Εν τουτοις μεθ' υπερηφανείας και πάλιν, λέγομεν, αναγράφομεν το γεγονός ότι εάν μη υπήρχε κώλυμα, κυπριακή φάλαγξ εκ 200 και 300 ίσως καλών της πατρίδος νέων θα εμάχοντο ήδη παρά το πλευρόν των αδελφών Κρητών.

Πλέον των 100 ενεγράφησαν εν διαστήματι ολίγων ημερών εν Λευκωσία, κάτοικος δε τις του χωρίου Καϊμακλίου έχων δύο υιούς "ας πάσιν και αυτοί", είπε, "διά τοιούτον πόλεμον τους έκαμα".

Μεθ υπερηφανείας εθνικής αναφέρομεν τούτο, αλλά και μετά βδελυγμίας κατά του προδότου, ον θα μάθωμεν και θα παραδώσωμεν εις τους κολάφους και τους εμπτυσμούς του Εθνους".

(Μεταγλώττιση)

"Το λέγομε με πολλή περηφάνεια, περηφάνεια την οποία αισθάνεται κάθε Ελληνας, όταν βλέπει ότι αντίκτυπος των πασχόντων υπέρ της ελευθερίας αδελφών είναι οι ζωηροί παλμοί, οι ταρασσοντες τα στήθη των συμπατριωτών του. Και τέτοιο αντίκτυπο των αδελφών Κρητών που κρατούν όπλα κατά της τυραννίας, αισθανθήκαμε και μείς οι Κύπριοι και ο αχός του χυνόμενου υπέρ της ελευθερίας αίματος τους άναψε το δικόν μας αδελφικό αίμα και αψηφίσαντες ζωή και γονείς, συγγενείς και φίλους είμαστε έτοιμοι να πετάξουμε στην ηρωϊκή Κρήτη να πέσουμε με αυτούς αγωνιζόμενοι κατά της δουλείας και μαχόμενοι υπέρ της ελευθερίας τους, υπέρ της ελευθερίας αδελφών, υπέρ ελευθερίας όλων.

Προς τι να το κρύψουμε. Δεν παροτρύνουμε για

να θεωρηθούμε ως αντιβαίνοντες τη σύμβαση για ουδετερότητα.

Απλώς ως χρονογράφοι αναφέρουμε το πράγμα ότι σχηματίστηκε Κυπριακή Φάλαγγ να σπεύσει σε βοήθεια των Κρητών, αλλά ότι το πρόγραμμα προδόθηκε στην Κυβέρνηση και είτε λόγω της προδοσίας εκείνης, είτε και χωρίς αυτήν αφού πληροφορήθηκε το πράγμα η Κυβέρνηση, δημοσίευσε την αγγελία εκείνη, με την οποία κατά την μνησθείσα σύμβαση απαγορεύεται στους Κυπρίους να λαμβάνουν μέρος σε κάποια στάση ή πόλεμο κατά κάποιου κράτους και έτσι ματαιώθηκε το πράγμα.

Εν τούτοις με υπερηφάνεια και πάλιν, λέγομε, αναγράφομε το γεγονός ότι εάν δεν υπήρχε κώλυμα, κυπριακή φάλαγγα από **200** και **300** ίσως καλών νέων της πατρίδας θα μάχονταν ήδη παρά το πλευρό των αδελφών Κρητών.

Πέραν των **100** ενεγράφησαν σε διάστημα λίγων ημερών στη Λευκωσία, κάποιος κάτοικος δε του χωριού Καϊμακλί έχοντας δύο γιούς είπε "ας πάνε και αυτοί, για τέτοιο πόλεμο τους έκαμα".

Με υπερηφάνεια εθνική αναφέρουμε τούτο, αλλά και με βδελυγμία κατά του προδότη, τον οποίο θα μάθουμε και θα παραδώσουμε στους κολάφους και τους εμπτυσμούς του Έθνους".

Ωστόσο, παρά την απαγόρευση από τον Άρμοστή πολλοί Κύπριοι βρέθηκαν στις τάξεις του ελληνικού στρατού και πολέμησαν στο πλευρό των Κρητών.

Τη συνεισφορά ενός κυπρίου ανήγγελλε η εφημερίδα "Σάλπιγξ" της Λεμεσού στις **4** Οκτωβρίου **1896**, σε ανταπόκριση του Μ. Δ. Φραγκούδη:

"Ενα μεγάλο μπράβο απ' τις καρδιές μας βγαλμένο στέλνουμε όλοι εμείς οι παιδικοί φίλοι του Βίχτωρα Σκυριανίδη, στον εθελοντή τον τιμημένο που μόνος απ' τους Κυπριώτες αντιπρόπευσε εκεί κάτω στην ηρωϊκή νήσο τη δυστυχησμένη μας πατρίδα.

Ναι, έπρεπε ήταν ανάγκη ανάμεσα σα διαλεχτά παλληκάρια απ' όλα τα ελληνικά μέρη, έτρεξαν με

ενθουσιασμόν στις Κρήτης τα αιματοβαμμένα βουνά, για να χτυπήσουν τους φονιάδες του Χαμίτη, έπρεπε να βρεθή και ένας λεβέντης της Κύπρου, αντιπροσωπεύοντας αυτός μόνος ολόκληρο το νησί μας να εκδικηθή για όλα τα βάσανα και τις πίκρες που μας τόνιζαν για τριακόσια χρόνια.

Κι αν αντήχησε στο Ψηλορείτη ψηλά και δικό μας τ' όνομα αυτό χρωστούμε στο Βίχτωρα που στην περίπτωση αυτή απέδειξε αληθινό το όνομά του.

Πολέμησε ναι, και τίμησε το Κυπριώτικο παλληκάρι. Και αντί χρυσών γαλονιών τούδωκε το τούρκικο βόλι παντοτεινό παράσημο, μια πληγή στο χέρι. Παράσημο που δεν αγοράζεται ούτε με κολακείες, ούτε με πλούτη, παράσημο αγορασμένο μ' αξετίμητο αίμα χυμένο για την αγάπη της Λευτεριάς.

Ο Σκυριανδης δεν ήταν ο μοανδικός Κύπριος που είχε πολεμήσει με τους εθελοντές στην Κρήτη. Μια άλλη ομάδα κυπρίων φοιτητών των Αθηνών πήγαν εκεί και πλέμησαν για τρεις μήνες.

Ο Ν. Καζάκης, καθηγητής του Πανεπιστημίου και Πρόεδρος της εθνικής εταιρείας σε επιστολή του από την Αθήνα στις **21 Ιουλίου 1897 (Σάλπιγξ 9.8.1897)** επιβεβαίωσε για τη δράση εννέα κυπρίων φοιτητών που είχαν πολεμήσει για τρεις μήνες στην Κρήτη.

Εγγραφε:

" Χάριν της αληθείας και προς ησυχίαν της κοινωνίας διαβεβαιώ υμάς διά του θετικωτέρου τρόπου ότι καθ' α εμφανίζεται εκ των επισήμων εκθέσεων του κ. Δημ. Κουκουλάκη και του κ. Γ. Αντωνοπούλου, αρχηγών της φάλαγγος, οι εκ Κύπρου φοιτηταί κ.κ. Σωκράτης Μυριανθόπουλος και Μενέλαος Μαρκίδης της Φιλολογίας, Ι Μυριάνθης, Ευάγγελος Χατζηϊωάννου, Λούης Λοΐζου, Κ. Ιωαννίδης της νομικής, Ι Διανέλλος της ιατρικής και Χρ. Νικολαΐδης της γυμναστικής συμμετασχόντες του αγώνος της Κρήτης, άμα τω καταρτισμώ της φάλαγγος επεδείξαντο αντοχήν και γενναιότητα μεγίστην, επιτελέσαντες μετά πάσης αυταπαρνήσεως το προς την πατρίδα καθήκον μέχρι της εκ Κρήτης ανακλήσεως της φάλαγγος

υπό της εταιρείας"

Εξ άλλου η δημοσιογράφος Μαρουλα Βιολάρη σε μελέτη της για τη λειτουργία του Παγκυπριου Γυμνασίου το **1893** έγραψε το **1959** (περιοδικό **Times of Cyprus**) τεύχος **47**:

"Μα το σημαντικότερο, ίσως γεγονός του πρώτου χρόνου της γυμνασιαρχίας Βολονάκη ήταν ο πόλεμος του **1897**.

Πριν ακόμα ακουστεί το πολεμιστήριο σάλπισμα, **15** τρόφιμοι του σχολείου άφησαν τα μαθητικά θρανία και έτρεξαν στη φωτιά του πολέμου αψηφώντας τον κίνδυνο και κωφεύοντας στις παρακλήσεις των δικών τους.

Η παράδοση του σχολείου άρχισε από τότε. Τους νεαρούς μαθητές του δεν έσπρωξε κανένας τη μάχη. Ούτε η οικογένεια, ούτε το σχολείο, ούτε πολιτικοί ή στρατιωτικοί νόμοι. Μια ενδόμυχη φωνή η ελληνική συνείδηση, που είχε γαλουχηθεί στο μαθητικό θρανίο με τα νάματα της φυλής μας, τους οδήγησε στο καθήκον, εκεί που το αίμα χύνεται ποτάμι στο βωμό της λευτεριάς.

Πιστεύω πως θάξιζε τον κόπο να θυμηθούμε τους Ιωάννη Διανέλλο, Μενέλαο Μαρκίδη, Αυγουστίνο Μιχαηλίδη, Σταύρο Μουρούζη, Κλεόβουλο Μυριανθόπουλο, Μιχαήλ Παπαπέτρου, Κωνσταντίνο Παπαδόπουλο, Θεόδωρο Φωτιάδη, Αθανάσιο Χατζηϊωάννου, Ευάγελο Χατζηϊωάννου και Πρόδρομο Χριστοφόρου, που πολέμησαν σαν εθελοντές στους πολέμους του **1897** χαράζοντας τ'αχνάρια τς τιμής που θ' ακολουθούσαν δεκάδες νεότεροι τους στους κατοπινούς πολέμους".